

يو مسلمان ڇه ڊول بايد ڙوند وڪري؟

Ketabton.com

ليکوال: حضرت مولانا محمد عاشق الهی بلند شهری

ڌيارن: بسم الله علميار اميرزی

کال: ۱۳۹۷ ل.ل

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

الحمد لله رب العالمين، والصلاة والسلام على سيد الانبياء والمرسلين، و على آله
و اصحابه اجمعين و على من تبعهم باحسان الى يوم الدين؛ وبعد

دا چي نن په ټوله نړۍ كې مسلمانان له گڼو ستونزو سره لاس او گړبوان دي
يوآخيني لامل يې همدا ده چې ډېرى مسلمانان يواځې په خوله مسلمانان دي او په
هېڅ ډول يې له عمل څخه د اسلاميت څرك نه لږيري، د همدې لړۍ دوام د ټولني
ځيني خلك د الحاد او سيكولريزم خواته روانوي، مونږ كه د اسلام تېر ويارلي
تاريخ ته ځير شو او په ټولو اړخونو يې فكر وكړو هغه حقيقت به راته په ډاگه
شي كوم چې الله عزوجل په سورة النور كې بيان كړى دى: وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا
مِنْكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ (النور ٥٥)
ژباړه: ستاسو له هغو خلكو سره چې ايمان يې راوړى او نېك كارونه سرته
رسوي الله جل جلاله ژمنه كړې چې د ځمكې واگي په لاس وركي او په ځمكه
به يې حاکمان جوړوي، لكه څنگه يې چې له دوى څخه مخكې خلكو ته د ځمكې
واگي په لاس وركړي وو.

په سورة الملك كې الله عزوجل فرمايي: هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذُلُولًا فَامْشُوا فِي
مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِنْ رِزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ (الملك ١٥) ژباړه: الله هغه ذات دى چې ستاسو
لپاره يې ځمكه آرامه گړخولې نو د ځمكې پر اوږو باندي ولاړ شئ او د الله رزق
و خورئ او پاى هغه ته ورگړخېدل دي. په دې مبارك آيت كې يوه عجيبه كنايه
ده، كله چې مونږ په خپله ټولنه كې داسې يو څوك وگورو چې په بل كس يې
واك وي او يا يې هغه خپل ځان ته تابع گړخولى وي نو وايو چې بېخي يې پر
اوږو سپور شوى، يعنى هېڅ د هغه له اوامرو څخه سرغړونه نشي كولاى، دلته
هم الله جل جلاله مونږ مسلمانانو ته وايي چې د ځمكې پر اوږو سپاره او ولاړ
شئ چې مطلب ترې د ځمكې واگي او اختيار لاس ته راوړل دي، په دې معنى
چې مسلمانان بايد په ځمكه حكومت او اقتدار ولري ځكه چې دا ځمكه د خداى

ده او باید د هغه او امر او احکام پکې عملي شي او د هغه له خوښې سره سم اقتدار او حکومت پکې پلی شي.

لکه څنگه چې په لومړي آيت کې بيان شوي دا وروستنی کار يا مشروط دی، يا د نورو اعمالو په پایله کې الله جل جلاله مسلمانانو ته دا نعمت ورکوي، خو له دې مخکې باید مسلمانان خپل ایمانونه سم کړي او نېکو اعمالو ته پاملرنه وکړي چې دا شرط دی او د همدې شرط په پایله کې ورته الله جل جلاله له خپلې ژمنې سره سم د ځمکې واک ورکوي، له دې او نورو نصوصو څخه د نېکو اعمالو د کولو او له بدو څخه د ځان ژغورلو اهمیت په ډاگه کېږي، په دې تړاو د امت نامتو علماؤ ډېرې لیکنې کړي چې یو له هغو څخه ستر فقیه او محدث حضرت مولانا محمد عاشق الهی بلند شهري دی چې دا دی د هغه یوه مختصره رساله چې په شلو ټکو کې یې هغه نېک اعمال بیان کړي چې باید هر مسلمان پرې عمل وکړي او له پامه یې و نه غورځوي، دا چې دا رساله ما په اردو او دري ژبو کې لیدلې وه او تر اوسه ما ددې رسالې پښتو بڼه نه وه لیدلې له همدې امله مې و غوښتل چې ددې لړۍ په لومړیو کې دا رساله و ژباړم، او په اړوندو موضوعاتو کې ځینې لیکل شوي نورې رسالې چې په عربي ژبه کې دي هم یې د ژباړې کار روان دی، د لوی خدای جل جلاله څخه منندوی او شکر کوونکی يم چې ددې رسالې ژباړه پای ته ورسېده او له هغه څخه د نورو ژباړو د پای ته رسولو توفیق غواړم.

یادونه: ۱- دا چې ددې رسالې لیکوال اکثره احادیث له مشکات شریف څخه را اخیستي او بیا یې د کتاب د مخ شمېره هم لیکلې وه، ما ددې لپاره چې هر څوک و کولای شي په آسانۍ سره دا احادیث پیدا کړي په عین کتاب کې د هغو احادیثو شمېرې ولیکلې، دا ځکه چې د احادیثو ډېرې کتابونه چې نوي چاپېري نو د احادیثو لپاره شمېرې ورکوي او هم که په الکترونيکي ډول دا کتابونه چمتو شوي وي احادیث یې شمېرې لري او بل دا چې د رسالې په پای کې د منابعو يا سرچینو نوملړ نشته چې د کتاب مشخصات پکې بيان شوي وي له همدې امله ما داسې څه وکړل.

۲- کوم احاديث چې ليکوال را اخيستي د احاديثو مفهومي ژباړه ده، چې ما هم د هر حديث متن ته په کتو هم هغه حديث په مفهومي ډول ژباړلی.

۳- هر ورو به په ژباړه کې کمی او نقصان وي نو له تاسو درنو لوستونکو څخه هيله کوم چې له ما شوي تېروتي راته په نڅېنه کړئ او په لاندې ايميل آدرس يې راواستوئ.

b_elamyar@yahoo.com

په درنښت

اميرزی

يو مسلمان بايد څه ډول ژوند وکړي؟

الحمد لله رب العالمين و الصلَام و السلام على سيد الانبياء والمرسلين، و على آله و صحبه اجمعين، و بعد!

د اسلام دين له عقائدو، عباداتو، نېکو اعمالو، بنايسته اخلاقو او اوچتو آدابو څخه عبارت دی، کله چې يو څوک اسلام ومني او ووايي چې زه مسلمان يم نو بايد په بشپړ ډول اسلام و مني، په سورة بقره کې ارشاد دی: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السَّلَامِ كَافَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ (البقرة ۲۰۸) ژباړه: ای مؤمنانو! په بشپړ ډول په اسلام کې دننه شئ، او د شيطان په قدمونو مه ځئ، له شک پرته چې هغه ستاسو بنکاره دښمن دی.

نن د خلکو عادت ګرځېدلی چې د مسلماني دعوه کوي خو د اسلام له ارکانو، اعمالو، اخلاقو او عاداتو څخه بي خبره دي او ورڅخه په شا کيږي، دعوه يو ډول کوي او عمل بل ډول، دا د مؤمن شأن نه دی. کله چې مسلمانان شوی نو پر تاسو لازم ده چې په بشپړ اسلام عمل وکړئ.

په اړينو مسائلو د عامو مسلمانانو د پوهولو په خاطر دا مضمون ليکم، نو په خپل منځ کې يې يو بل ته بيان او د عمل لپاره يې چمتو کړئ.

لومړی: اسلامي عقائد زده کړئ، د اهل السنة والجماعة عقائد معلوم کړئ او هغه خپله عقیده و ګرځوئ، له ټولو بي لارو ډلو لکه: شيعه، قادياني، آغاخاني، بوهرې او... څخه لرې اوسئ او له بدعتونو څخه ځان وساتئ.

دوهم: پر هر عاقل، بالغ مسلمان او مسلماني پينځه ګوني (سهار، ماسپينين، مازديګر، ماښام او ماسختن) لمونځونه فرض دي، دا به په کور، سفر، مرض، تجارت، کار او هر حالت کې اداء کوي، او هېڅ وخت به يې نه قضاء کوي، او د ماسختن له لمانځه وروسته وتر کول واجب دي چې دا هم بايد هېڅکله قضاء نه

شي. بنځي دې په کور او سړي په مسجد کې په جمعي (جماعت) سره لمونځ اداء کړي، په جمعي سره د يوه لمونځ ثواب اووه ويشت (۲۷) درجي زياتيري.¹

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي: څوک چې تل او په پابندۍ سره لمونځ کوي نو د قيامت په ورځ به دا لمونځ د هغه لپاره رڼا، د ايمان دليل او د ژغورني لامل وي، او چا چې په پابندۍ سره لمونځ و نکړ نو دا لمونځ به نه د هغه لپاره نه رڼايي وي، نه د ايمان دليل او نه هم د ژغورني لامل، بلکه دا شخص به په قيامت کې له قارون، فرعون، هامان او مشهور مشرک ابى ابن خلف سره وي.²

د وترو په اړه د رسول الله صلى الله عليه وسلم مبارک ارشاد دى، فرمايي: د وترو کول اړين دي، څوک چې وتر نه کوي زمونږ له جملې څخه نه دى (دا خبره يې درې ځلې وکړه).³

او د مؤکدو سنتو په اړه فرمايي: چا چې په شپه او ورځ کې دولس رکعتو وکړل نو په جنت کې د هغه لپاره يو کور جوړيږي، څلور رکعتو د ماسپينين له لمانځه (فرضو) څخه مخکې او دوه رکعتو وروسته، دوه رکعتو د ماينام له لمانځه وروسته، دوه رکعتو د ماسختن له لمانځه وروسته او دوه رکعتو د سهار له لمانځه مخکې.⁴

له دې پرته د مازديگر له لمانځه مخکې څلور رکعتو غير مؤکد سنت دي چې ډېر فضيلت لري، په يوه حديث شريف کې داسې راغلي دي: خداى دې پر هغه چا رحم وکړي چې د مازديگر له لمانځه مخکې څلور رکعتو لمونځ کوي.⁵

نفل لمونځونه هم له ډېر اهميت څخه برخمن دي، چې تحية الوضوء، تحية المسجد، اشراق، ځانبت، تهجد او د ماينام له لمانځه وروسته نفل پکې شامل دي، د نوافلو ذخيره هم بايد له ځانه سره ولرو، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي چې د قيامت په ورځ لومړى د لمانځه په اړه پوښتنه کيږي، که لمونځ سم وو نو (پوښتل شوى شخص) کامياب او بريالى کيږي، او که خداى مکړه لمونځ يې سم نه وو نه

¹ مشکوٰة المصابيح، ۱۰۵۲ شمېره حديث.

² هماغه مأخذ، ۵۷۸ شمېره حديث.

³ هماغه، ۱۲۷۸ شمېره حديث.

⁴ هماغه، ۱۱۵۹ شمېره حديث.

⁵ هماغه، ۱۱۷۰ شمېره حديث.

بريالی کيڙي، که په فرضو کي څخه کمی او نقصان وو الله جل جلاله فرمايي: وگوري چې زما له بنده سره څه نفل شته؟ وروسته د نفلو په واسطه د فرضو کمی پوره کيږي، وروسته په همدې ترتيب د زکات حساب کيږي، همدا شان په ترتيب سره د نورو اعمالو حساب کيږي.⁶

درېم: خپل لمونځونه سم او په سمه طريقه يې زده کړئ، او ماشومانو ته هم په همدې سمه طريقه لمونځ ور زده کړئ، د (س، ث، ص، ض، ط، ظ، ق، ک) او ټولو تورو سم ويل او اداء کول اړين دي، ډېر خلک په خپل ټول ژوند کي طيبه مبارکه کلمه هم سمه نه زده کوي او لمونځ هم غلط اداء کوي، په دې کي د آخرت ډېر زيات تاوان دی.

څلورم: ماشومانو ته لمونځ بنودلو په اړه رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: بچي مو چې اووه کلن شول په لمانځه امر ورته وکړئ، او چې کله لس کلن شول او لمونځ يې نه کاوه ويې وهئ، او په لس کلنۍ کي يې له يو بل څخه بېل کړئ (په يوه بستره کي له يو بل سره استراحت ونکړي).⁷

پينځم: د جمعي په لمانځه باندې ځانگړی اهتمام وکړئ، الله جل جلاله فرمايي: *فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (الجمعة ١٠)* ژباړه: ای مؤمنانو! کله چې د جمعي په ورځ د لمانځه لپاره آذان وشي، نو د الله د ياد په پار سعی وکړئ، پېر او پلور پرېږدئ، دا کار ستاسو لپاره غوره دی که پوه شئ.

رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: چا چې له کوم عذر او مجبوريت پرته د جمعي لمونځ پرېښود نو دا شخص په هغه کتاب د منافق په نوم ليکل کيږي چې نه له منځه ځي او نه هم بدلون مومي.⁸

⁶ هماغه، ١١٧.

⁷ هماغه، ٥٧٢ شمېره حديث.

⁸ هماغه، ١٣٧٩ شمېره حديث.

که د سفر، مرض یا بل شرعي عذر له امله د جمعي لمونځ پاتې شي باید پر ځای يې د ماسپښين لمونځ وشي، او که له عذر پرته يې هم د جمعي لمونځ پرېښود باید پر ځای يې د ماسپښين لمونځ وشي.

شپږم: له بلوغ وروسته که چا هر څومره فرض او وتر لمونځونه قضاء کړي وي، هغه دې ټول وشمېري، کله يې چې فکر وکړ چې له دې به زيات لمونځونه ترې نه وي قضاء شوي، نو ژر دې هغه شمېرل شوي لمونځونه وکړي (قضايي دې را وگرځوي)، په يوه ورځ کې ټول شل رکعته کيږي، څلور د ماسپښين، څلور د مازديگر، درې د ماښام، څلور د ماسختن، درې وتر واجب او دوه رکعته هم د سهار، چې دا ټول شل رکعته په شل دقيقو کې تر سره کيږي.

کله چې له پينځو لمونځونو ډېر قضاء شوي وي نو ترتيب پکې لازم نه دی او نه هم د قضايي لمونځونو د پاره کوم وخت ټاکل شوی، خو د لمر راختلو او زوال په وخت کې بايد و نه شي، کله چې لمر يوه نيزه را وڅېږي نو د هر ډول لمونځ کول جائز دي، او د مازديگر له لمانځه وروسته کله چې په د لمر په رڼا کې ژېړوالی راشي هېڅ قضايي يا نفل لمونځ نه کيږي، خو له ژېړوالي څخه مخکې قضايي لمونځ کيږي، د مازديگر له لمانځه وروسته د لمر د غورځېدو پورې نفل کول جواز نه لري.

مسئله: که له مقيم څخه د ماسپښين، مازديگر او ماسختن لمونځونه قضاء شي نو قضايي به يې پوره څلور رکعته را گرځوي، که څه هم اوس (د قضايي را گرځولو پر وخت) د سفر په حالت کې وي، او که دا لمونځونه د سفر په حالت کې قضاء شي او په حضر يعنی د اقامت په ځای کې يې قضايي را گرځوي بايد قضايي يې دوه رکعته را وگرځوي (په دې شرط چې ۴۸ ميله سفر يې کړی وي). همدا راز قضاء شوي لمونځونه بايد ژر وکړای شي يا له هر لمانځه سره د يوه لمونځ قضايي وکړي، او يا روزانه شل رکعته د يوې ورځې قضايي را وگرځوي چې دا ډېر آسان کار دی. ضروری نده چې ټول لمونځونه يو ډول قضاء شوي وي، ډېر خلک په کاروباري معاملاتو کې د مازديگر لمونځ پرېږدي او ډېر بيا د خوب په نشه کې د سهار او ماسختن لمونځونه نه کوي. لنډه دا چې هر لمونځ چې هر څومره قضاء شوی وي په هماغه اندازه يې قضايي را وگرځول شي.

اووم: شتمن او مالداره خلک باید په پابندی سره د اسلامي کال په تېرېدو زکات ورکړي، البته انگریزي میاشتو ته اعتبار نشته، یعنی د زکات اداء کول د اسلامي میاشتو یا د لېږدیز سپوږمیز (هجري قمري) میاشتو په حساب صورت مومي. د زکات د فرضیت لپاره ډېر شتمن کېدل شرط نه دی، د ۵۹۵ گرامو سپینو زرو یا د هغو د قیمت په اندازه د تجارتي مال په مالک کېدلو زکات واجبېږي، او دا ډېر زیات مال نه دی، د سپوږمۍ په حساب چې دولس میاشتي تېرې شي له ټول مال څخه د څلوېښتمې برخې ورکول فرض دي، دا برخه یعنی زکات باید د هغه مستحقینو ته ورکړل شي، د مستحقینو پلټل او معلومات اړین دي خو زکات اصلي حقدار او مستحق ته ورسېږي.

د هر چا په ملکیت کې چې ۵۹۵ گرامه سپین زر یا د هغو معادل تجارتي توکي یا اضافي سامان وي دا شخص د زکات مستحق نه ګرځي چې له ډېرو سوالګرو او ګدایي ګرو سره هم دومره مال وي او ددې با وجود بیا هم سوال او ګدایي کوي، دا ډول خلکو ته زکات مه ورکوی. پر زکات سربېره د مال اړوند نور واجبات هم شته؛ لکه د صدقه فطر (سرسایي) ورکول، په لوی اختر کې قرباني کول، له شرعي قواعدو سره سم په بنځه او اولاد نفقه او مصرف کول، له حانث کېدو وروسته د قسم کفاره ورکول او... ددې ټولو اداء کول هم اړین دي.

د زکات، مالي حقوقو او واجباتو سربېره نفلي صدقه هم باید ورکړی او په نېکو کارونو کې هم لګښت وکړی، د قیامت په ورځ فرائض، واجبات او نفل ټول د درجو د اوچتوالي لامل ګرځي.

د زکات په اړه رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي دي: څوک چې د خپل مال زکات نه ورکوي د قیامت په ورځ الله جل جلاله د هغه له مال څخه زهر لرونکی مار جوړوي، او د هغه په غاړه کې یې اچوي، چې دا کلمات به وايي: زه ستا مال یم، زه ستا خزانه یم.⁹

او د صدقو په اړه فرمایي: د دوزخ له اور څخه ځان وژغوری که څه هم په نیمه خرما باندې وي، او که دا هم نه وي نو بڼه خبره وکړی.¹⁰ هر نېک کار چې د

⁹ مشکوة المصابیح، ۱۷۷۴ شمېره حدیث.

¹⁰ هماغه، ۵۸۵۷ شمېره حدیث.

خدای لپاره شوی وي د قیامت په ورځ په کار راځي چې د ډېرې وړې نېکۍ لپاره هم اړتیا پېښیږي.

اتم: د رمضان د میاشتي روژې په پابندی سره ونیسی او په هغو اولادونو چې د روژې توان لري هم روژه ونیسی، نفلي روژې هم له ډېر اهمیت څخه برخمنې دي، د اسلامي میاشتو د ۱۳، ۱۴ او ۱۵ ورځو، د دوشنبې او پنجشنبې د ورځو، د شوال د میاشتي د شپږو روژو، د ذی الحجې د میاشتي نهمه (عرفه) او د محرم د میاشتي په لسمه روژه ډېر زیات فضیلت لري.

نهم: په چا چې حج فرض وي په اداء کولو کې دې یې عجله وکړي، په حدیث شریف کې راځي څوک چې عذر یا ظالم پاچا او یا هم سخته ناروغي له حج کولو څخه منع نه کړي او بیا هم حج ونکړي نو خوښه یې چې یهودي مړ کيږي او که نصراني.¹¹ په ډېرو خلکو حج فرض شي خو د دنیوي معاملاتو په سبب یې ځنډوي چې په پای کې له حج کولو پرته مړ شي، یعنی له دنیا څخه د حج د فریضي له اداء کولو پرته ولاړ شي، چې دا ډېر د تأسف ځای دی.

لسم: د قرآن کریم تلاوت وکړی، هره ورځ یوه یا دوه سپارې تلاوت وکړی، د قرآن کریم د هر توري په ویلو یوه نیکی ورکول کيږي چې له لسو نېکیو سره برابره وي. خپل اولاد ته هم قرآن کریم ورزده کړی، سهار د یس شریف سورت ووايي، د یس شریف په ویلو سره د قرآن کریم د لسو ختمونو ثواب ورکول کيږي (چا چې یس شریف تلاوت کړ داسې ده لکه چې لس ځله یې قرآن کریم ختم کړی وي)، قرآن کریم سم زده کړی او الفاظ یې سم اداء کړی.

یوولسم: د الله جل جلاله ذکر ډېر کوئ، الله جل جلاله فرمایي: يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا (الأحزاب ۴۱) ژباړه: ای مؤمنانو! الله جل جلاله ډېر یاد کړی. او په حدیث شریف کې راغلي چې تل باید ستا ژبه د خدای جل جلاله په یاد لمده وي، او نبی علیه السلام فرمایي: که یو ځل (سبحان الله والحمد لله، و لا اله الا الله والله

11 هماغه، ۲۵۳۵ شمېره حدیث.

اکبر) و وایم نو ما ته د دنیا له ټولو هغو څیزونو څخه چې لمر پرې لږېدلې، غوره دی. 12

مسلمانانو! خپل ژوند او وخت مه بربادوی، تل د الله جل جلاله ذکر وکړئ، هېڅ وخت مو باید له ذکر او درود څخه خالي نه وي، په ناسته، ولاړه، تگ راتگ او هر حالت کې د الله جل جلاله ذکر وکړئ، مسنونې دعا گانې زده کړئ او پر خپل وخت یې ووايئ، له هر فرض لمانځه وروسته ۳۳ ځله (سبحان الله)، ۳۳ ځله (الحمد لله) او ۳۴ ځله (الله اکبر) ووايئ او د ویده کېدو پر مهال یې هم ووايئ.

دولسم: ټول مسلمانان باید په خپل منځ کې له یو بل سره مینه، الفت، خواخوږي او مرسته وکړي، او په خدمت کې ژوند وکړي، په ماشومانو باید شفقت وکړي او د مشرانو اکرام او عزت وکړي، له حضرت نعمان بن بشیر رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: تاسو مؤمنان په خپل منځ کې په رحم، محبت او نرمښت کې لکه د یو بدن په څېر وینئ، کله چې له یوه غړي څخه په تکلیف شي نو ټول جسد ورسره په تبه او نا ارامی کې وي. 13 په بل حدیث کې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي: مؤمنان د یوه نفر په څېر دي که سر یې په درد وي نو ټول جسم ورسره په تکلیف وي. 14 حضرت ابوموسی اشعري رضی الله عنه وایي چې رسول الله صلی الله علیه وسلم وفرمایل: چې یو مؤمن د بل مؤمن لپاره د یو تعمیر په څېر دي چې ځینې یې ځینې نور کلک او مضبوطوي، بیا رسول الله صلی الله علیه وسلم د مرستې او تعاون د بېلگې په ډول د دواړو لاسونو گوتې له یو بل سره وروستي. 15

له حضرت انس رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمایلي څوک چې د یو مسلمان ستونزه حل کړي او هغه خوشحاله کړي نو په حقیقت کې یې زه خوشحال کړی يم او څوک چې ما خوشحال کړي نو الله جل

12 مشکوة المصابیح، ۲۲۹۵ شمېره حدیث.

13 متفق علیه، صحیح البخاري ۶۰۱۱ شمېره حدیث.

14 صحیح مسلم، ۲۵۸۶ شمېره حدیث.

15 متفق علیه، صحیح البخاري ۶۰۲۶ شمېره حدیث.

جلاله يي خوشحال کړی او څوک چې خدای جل جلاله خوشحال کړي نو هغه جنت ته دننه کوي.¹⁶

په يو حديث کي راغلي چې رسول الله صلی الله عليه وسلم فرمايي: څوک چې له يو ستونزمن شخص سره مرسته وکړي الله جل جلاله هغه ته ۷۳ رحمتونه ثبت او ليکي، چې په يوه سره يي د هغه ټولې چارې سميري او پاتې ۷۲ يي د قيامت په ورځ د درجې د لوړولو لپاره دي.

له حضرت ابو هريره رضی الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلی الله عليه وسلم و فرمايل: مسلمان د مسلمان ورور دی، پر هغه دي ظلم نه کوي او هغه به نا اميده هم نه پرېږدي (په ستونزه کې به يي مرسته کوي) او نه به هغه ته په سپکه سترگه گوري، او درې ځله نبی عليه السلام په داسې حال کې چې خپلې مبارکې سينې ته يي اشاره کوله و فرمايل چې تقوا دلته ده، بيا يي و فرمايل: د يو مسلمان د بدوالي لپاره همدومره بسنه کوي چې چې خپل مسلمان ورور ته په سپکه وگوري، د يومسلمان هر څه پر بل مسلمان حرام دي، د هغه مال (ترې وایي نخلي، خيانت پکې ونکړي او نه يي هم په کوم چل او فرېب ترې ترلاسه کړي)، د هغه وينه (چې په ناحقه هغه و نه وژني) او د هغه پت او عزت (چې هغه ذليل او رسوا نکړي).¹⁷

له حضرت ابوهريره رضی الله عنه څخه روايت دی چې نبی عليه السلام و فرمايل: څوک چې د يو مسلمان په قتل کې په نيمه خبره هم مرسته او کومک و کړي د قيامت په ورځ به په داسې حال کې له الله جل جلاله سره مخ کيږي چې د سترگو په منځ کې به يي آيس من رَحْمَةِ الله (د خدای له رحمت څخه نا هيلی) ليکل شوي وي.¹⁸ له حضرت ابو سعيد الخدری او حضرت ابو هريره رضی الله عنهما څخه روايت دی چې نبی صلی الله عليه وسلم و فرمايل: که د يو مؤمن به قتل کې د آسمانو او ځمکې ټول خلک شريکان شي نو الله جل جلاله به دا ټول په جهنم کې واچوي.¹⁹

¹⁶ رواه البيهقي في شعب الايمان، ۷۲۴۷ شمېره حديث.

¹⁷ صحيح مسلم، ۲۵۶۴ شمېره حديث.

¹⁸ مشکوة المصابيح، ۳۴۸۴ شمېره حديث.

¹⁹ مشکوة المصابيح، ۳۴۶۴ شمېره حديث.

له حضرت ابوبکر رضی الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلی الله علیه وسلم و فرمایل: کله چې دوه مسلمانان خپلې تورې واخلي او له یو بل سره مخ شي نو قاتل او مقتول دواړه دوزخیان دي، چا و پوښتل چې د قاتل په دوزخي والي خو پوه شو خو دا مقتول ولې دوزخ ته ځي؟ رسول الله صلی الله علیه وسلم و فرمایل: ددې لپاره چې ده هم د قاتل د وژلو نیت کړی وو.²⁰

مطلب دا دی چې دواړه د قتل په نیت راغلي وو، د خپل نیت له امله دواړه دوزخ ته ولاړل، دا بېله خبر ده چې یوه ته د قتل موقع په لاس ورغله چې بل یې وواژه او دوم (مقتول) ته موقع برابره نه شوه او ووژل شو، وژل شوی د خپل نیت له امله دوزخ ته ولاړ ځکه چې هغه هم د ناپوهۍ او تعصبي جذبو سره د قتل په نیت راغلی وو او په جنگ کې یې موخه د الله جل جلاله رضاء نه وه.

دیارلسم: ټول نارینه او ښځینه باید هغه جامې واغوندي چې د اسلام دین ورته ښودلي دي، چې ستر او حیا پکې خوندي وي، نارینه باید ښنگري په جامو کې پټ نکړي، که پتلون اغوندي نو له ښنگرو باید ښکته نه وي، ښځې باید ټيکری په سر کړي او له حجاب پرته دې نا محرمو خلکو ته ځان نه ښکاره کوي (له پردې او حجاب پرته دې بهر نه وځي)، د امکان تر حده دې په کور کې اوسي او که له کوره بهر وځي نو باید بې حجابه و نه اوسي او نه هم په فېشنې حجاب کې بهر ووځي (ځکه چې فېشنې حجاب د خلکو توجه وراړوي).

څوارلسم: د حقوق العباد یا د بنده د حقوقو د اداء کولو په فکر کې اوسئ، باید ښه فکر وکړئ چې د چا حق را باندي شته دی که نه؟ که د چا مالي حق یې په غاړه وي لکه قرض یې اخیستی وي، یا یې د هغه په مال کې خیانت کړی وي او یا یې د مالک له اجازې پرته اخیستی وي نو که یې مالک او څښتن معلوم وي او هېر کړی یې نه وي خپله دې ورشي او د هغه حق دې اداء کړي. که حق غیر مالي وو لکه د هغه غیبت یې کړی یا اورېدلی وي او یا یې پر هغه ناحق تور (بهتان) پورې کړی وي او شخص معلوم وي باید بڅښنه ترې وغواړي، کله نو هغه ته دې دومره استغفار او دعا وغواړي تر څو چې زړه یې اقرار وکړي چې حق به یې اداء شوی وي، د حقوق العباد معامله دېره ستونزمنه ده په آخرت کې به هر

²⁰ متفق علیه، صحیح البخاری ۶۸۷۵ شمېره حدیث.

شخص خپل حقدار ته د حق په بدل کې خپله نېکي ورکوي او که نېکۍ يې پوره نشوي نو د هغوی گناهونه په خپله غاړه اخلي او په دې ترتيب جهنم ته ځي.²¹ اړتيا ده چې په دې تړاو ډېر زيات فکر وشي په ځانگړي ډول هغوی ډېر فکر وکړي چې خپلو ميندو، خويندو او لونو ته د ميراث حق نه ورکوي.²²

پينځلسم: حلال وگتئ او حلال وخورئ، د خپلو مالي سرچينو په اړه له علماؤ څخه پوښتنه وکړئ چې حلالې دي او که نه؟ رشوت مه اخلي او له سودي معاملو څخه په کلکه ډډه وکړئ.

شپاړسم: زړونه مو له شرکي او کفري عقائدو، د ریا کاری له جذبو، د ناروا دښمنۍ، حسد، بغض، کینه، تکبر او غرور؛ دماغ مو له بدو فکرونو؛ لاسونه مو له حرام کسب او کمایي، په تله کې له کمي کولو؛ سترگې مو غلطو ځایونو ته له کتلو؛ شرمگاه یا ځانگړي غړي مو له بدکاری؛ غوړونه مو د سندرو، غیبت او هر ډول بدو خبرو له اورېدلو؛ ژبې مو له تهمت او غیبت کولو، له دروغ ویلو، بنکنځلي کولو، دروغ او ناحق قسم خوړلو او بي ځایه خبرو؛ خپته او نس مو له حرام خوړلو او ټول بدن مو له هر ډول گناه څخه وساتئ، یعنی له ټولو یاد شویو بدو اعمالو څخه ځان و ژغورئ، او یاد شوي غړي مو ددې کارونو له سر ته رسولو څخه و ژغورئ.

اوولسم: د رسول اکرم صلی الله علیه وسلم پیروي وکړئ، خپل شکل او صورت د هغه په څېر و ټاکئ، د رسول الله صلی الله علیه وسلم زیره گڼه او سینه يې پر ښایسته شوي وه.

اتلسم: په خپلو اولادونو مو قرآن کریم حفظ کړئ، دین ورته وښایئ، او هغوی په حدیث، تفسیر، فقه او فتاوی کې د استادۍ تر حده ورسوئ، د کافرو او فاسقو له ناستي ولاړي او د هغوی د طریقو له اختیارلو څخه خپل اولاد وساتئ، کله چې بالغان شول له سنتو سره سم واده ورته وکړئ چې ساده وي او د ریاکاری او دنیا داری په طریقه نه وي او هم پکې قرض داره نه شی، خپلو زامنو او لونو ته مو د دینداره د ژوند ملگري د پیدا کولو هڅه وکړئ.

²¹ مشکوة المصابیح، ۵۱۲۷ شمېره حدیث.

²² البته اوسمهال ډېر خلک د خپلو مېرمنو مهر هم سم اداء کوي چې دا موضوع هم باید له پامه و نه غورځول شي. (ژباړن)

نولسم: د علماء کرامو مجلسونو ته ولاړ شئ او خپل اولاد مو هم در سره بوزئ، له نېکو او دینداره خلکو سره اړیکې ولرئ او له هغو سره ناسته ولاړه وکړئ، د اهل سنت والجماعت د علماؤ کتابونه مطالعه کړئ چې په زړونو کې مو ددنیا محبت کم او د آخرت محبت کلک او مستحکم شي، که د سنتو تابع او متقي کامل مرشد مو پیدا کړ له هغه سره بیعت وکړئ، بیعت یواځې د نوم لپاره نه وي د خپل شیخ (پیر او مرشد) په بنوونو عمل وکړئ ځکه چې بیعت کول د نفس د اصلاح او د زیات ذکر کولو لپاره وي.

شلم: له ټولو گناهونو او تقصیراتو څخه کلکه او پخه توبه وباسئ، او هر کله چې له تاسو څخه گناه وشي نو ژر تر ژره توبې ته متوجه شئ، او دا کلمات ډېر زیات وایئ (استغفرالله الذي لا اله الا هو الحي القيوم و أتوب اليه)، د ویده کېدو پر مهال یې هم درې ځله ووايي، د مسلمان کار او دنده دا ده چې تل د الله جل جلاله او رسول الله صلی الله علیه وسلم فرمانبرداري وکړي، الله جل جلاله دې ډول خلکو ته په قرآن کریم کې بریالي ويلي دي، په سورة النور کې ارشاد دی: وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشَ اللَّهَ وَيَتَّقْهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ (النور ۵۲) ژباړه: چا چې د الله جل جلاله او د هغه د رسول صلی الله علیه وسلم اطاعت او تابعداري وکړه، له الله جل جلاله څخه ووېرېده او د هغه له مخالفت څخه یې ځان و ژغوره نو دا بریالي دي.

سبحان ربك رب العزة عما يصفون و سلام على المرسلين و الحمد لله رب العالمين.

پای ۱۰/۸/۱۳۹۷

کابل، کارته نو درېیم سړک

ستاسو نېکو دعاگانو اړ، ورور مو بسم الله علمیار امیرزی

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**